

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Josefa Baxy a soudkyň JUDr. Lenky Kaniové a JUDr. Marie Žiškové v právní věci žalobkyně **M. K.**, zastoupené Mgr. Václavem Erbanem, advokátem se sídlem Ostrava 1, Sokolská 21, proti žalované **České správě sociálního zabezpečení**, se sídlem Praha 5, Křížová 25, o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 24. 7. 2003, č. j. S – 2760/2003/6003/Pek., v řízení o kasačních stížnostech žalobkyně proti usnesením Krajského soudu v Ostravě ze dne 30. 1. 2004, č. j. 38 Cad 23/2003-38, a ze dne 19. 4. 2005, č. j. 38 Cad 23/2003-53,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost žalobkyně proti usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 19. 4. 2005, č. j. 38 Cad 23/2003-53, **se odmítá.**
- II.** Kasační stížnost žalobkyně proti usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 30. 1. 2004, č. j. 38 Cad 23/2003-38, **se zamítá.**
- III.** Žalobkyně **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- IV.** Žalované **se nepřiznává** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- V.** Odměna advokáta Mgr. Václava Erbana **se určuje** částkou 1 279,30 Kč, která bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 60 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

O d ů v o d n ě n í :

Rozhodnutím ze dne 24. 7. 2003, č. j. S – 2760/2003/6003/Pek., žalovaná zamítla odvolání žalobkyně proti rozhodnutí Okresní správy sociálního zabezpečení Ostrava-město ze dne 25. 6. 2003, č. j. 1512/96/OŘ/03, a toto rozhodnutí, kterým byl zamítnut návrh žalobkyně na obnovu řízení ve věci povolení splátek dlužného pojistného a penále,

ukončeného pravomocným rozhodnutím o povolení splátek ze dne 6. 9. 1996, č. j. 1512/96, potvrdila.

Žalobu proti rozhodnutí žalované Krajský soud v Ostravě odmítl pro nepřípustnost usnesením ze dne 4. 12. 2003, č. j. 38 Cad 23/2003-27, a to podle § 46 odst. 1 písm. d) ve spojení s § 68 písm. e) a § 70 písm. f) s. ř. s., s tím, že podle § 104e písm. a) zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení jsou ze soudního přezkumu vyloučena rozhodnutí o povolení splátek pojistného a penále podle § 20a zákona č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, přičemž tato výlučka se vztahuje i na rozhodnutí o řádných a mimořádných opravných prostředcích v těchto věcech.

Ve včas podané kasační stížnosti proti odmítavému usnesení krajského soudu žalobkyně požádala o ustanovení právního zástupce pro řízení o kasační stížnosti. K žádosti doložila řadu písemných podkladů.

K výzvě soudu ze dne 12. 1. 2004 žalobkyně předložila vyplněný formulář „Potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech“ ze dne 26. 1. 2004, z něhož vyplynulo, že přerušila živnostenskou činnost, má změněnou pracovní schopnost, pobírá částečný invalidní důchod ve výši 3 528 Kč měsíčně a sociální příplatek a příspěvek na bydlení ve výši 2 918 Kč. Má dvě dcery, ke kterým má vyživovací povinnost. Jediným majetkem větší ceny je mraznička zn. C. o objemu 50 litrů.

Usnesením ze dne 30. 1. 2004, č. j. 38 Cad 23/2003-38, krajský soud žádost žalobkyně o ustanovení zástupce zamítl. V odůvodnění konstatoval, že žalobkyně nesplnila předpoklady pro osvobození od soudních poplatků ve smyslu § 36 odst. 3 s. ř. s., které musí být splněny pro ustanovení zástupce dle § 35 odst. 7 s. ř. s. Osobní, majetkové a výdělkové poměry by sice osvobození od soudních poplatků odůvodňovaly, kasační stížnost proti odmítavému usnesení krajského soudu však je zjevně neúspěšná, neboť napadené rozhodnutí žalovaného je dle § 104e písm. a) zákona č. 582/1991 Sb. vyloučeno ze soudního přezkumu. Z tohoto důvodu byla žaloba odmítnuta, ze stejného důvodu nemůže být žalobkyně úspěšná ani s kasační stížností.

Proti tomuto usnesení žalobkyně (dále též stěžovatelka) brojila včasnou kasační stížností. Uvedla, že krajský soud nesprávně posoudil právní otázku, neboť zákon stanoví podmínku právního zastoupení v řízení o kasační stížnosti. To jí však soud svým postupem neumožnil. Ke zjevné neúspěšnosti své kasační stížnosti dodala, že vyloučení rozhodnutí ze soudního přezkumu dle § 104e písm. a) zákona č. 582/1991 Sb. umožňuje, aby takové rozhodnutí nespĺňovalo zákonné podmínky. Tak tomu bylo i v daném případě a jen kvůli vyloučení z přezkumu nelze takové nezákonné rozhodnutí zrušit. Nejedná se o rozhodnutí č. j. 1512/96, protože bylo zrušeno a nemohlo tak nabýt právní moci. Navrhla, aby Nejvyšší správní soud napadené usnesení krajského soudu zrušil.

V podání ze dne 19. 10. 2004 žalobkyně zopakovala svá tvrzení z kasační stížnosti a požádala o ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti proti usnesení krajského soudu 30. 1. 2004, č. j. 38 Cad 23/2003-38.

Usnesením ze dne 19. 4. 2005, č. j. 38 Cad 23/2003-53, krajský soud ustanovil žalobkyni pro řízení o této kasační stížnosti zástupkyní advokátku JUDr. Helenu Strachotovou.

Proti tomuto usnesení podala kasační stížnost jak žalobkyně, tak JUDr. Helena Strachotová. V obou případech byla důvodem skutečnost, že JUDr. Strachotová zastupuje statutární město Ostrava – Městský obvod Ostrava-Jih jako žalovaného ve věci o ochranu osobnosti, vedené Krajským soudem v Ostravě pod sp. zn. 23 C 69/2003, kde žalobu podala M. K. (žalobkyně).

Krajský soud usnesením ze dne 20. 5. 2005, č. j. 38 Cad 23/2003-59, zprostil JUDr. Helenu Strachotovou povinnosti zastupovat žalobkyni v řízení o kasační stížnosti a ustanovil žalobkyni zástupcem advokáta Mgr. Václava Erbana.

JUDr. Strachotová následně vzala kasační stížnost zpět. Krajský soud proto usnesením ze dne 29. 11. 2005, č. j. 38 Cad 23/2003-67, řízení o její kasační stížnosti zastavil.

Před samotným rozhodnutím o kasační stížnosti žalobkyně proti usnesení krajského soudu ze dne 30. 1. 2004, č. j. 38 Cad 23/2003-38, o neustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti proti usnesení krajského soudu ze dne 4. 12. 2003, č. j. 38 Cad 23/2003-27, proto musel Nejvyšší správní soud rozhodnout o kasační stížnosti žalobkyně proti usnesení krajského soudu ze dne 19. 4. 2005, č. j. 38 Cad 23/2003-53, kterým jí byla pro řízení o její kasační stížnosti proti usnesení krajského soudu ze dne 30. 1. 2004, č. j. 38 Cad 23/2003-38, ustanovena zástupkyní JUDr. Strachotová.

Podle čl. 90 Ústavy České republiky jsou soudy povolány především k tomu, aby zákonem stanoveným způsobem poskytovaly ochranu právům. Jak vyplývá ze soudního spisu bylo předmětné usnesení krajského soudu ze dne 19. 4. 2005, č. j. 38 Cad 23/2003-53, obsahově nahrazeno usnesením krajského soudu ze dne 20. 5. 2005, č. j. 38 Cad 23/2003-59, kterým byla JUDr. Strachotová zproštěna povinnosti zastupovat žalobkyni v řízení o kasační stížnosti a zástupcem žalobkyně byl ustanoven Mgr. Erban. Tímto procesním usnesením tak bylo námitkám obsaženým v kasační stížnosti žalobkyně fakticky vyhověno, rozhodování o této kasační stížnosti tím ztratilo jakýkoliv smysl. Je zřejmé, že zde chybí důvod právní ochrany, tedy jedna z podmínek řízení. Kasační řízení v dané věci nemůže mít objektivně žádný užitek. Zproštěním povinnosti JUDr. Strachotové zastupovat žalobkyni a ustanovením nového zástupce nastal neodstranitelný nedostatek podmínky řízení, pro který nelze v řízení o kasační stížnosti proti rozhodnutí krajského soudu ze dne 19. 4. 2005, č. j. 38 Cad 23/2003-53, pokračovat. Proto Nejvyšší správní soud tuto kasační stížnost odmítl podle § 46 odst. 1 písm. a) ve spojení s § 120 s. ř. s.

Co se týče kasační stížnosti žalobkyně proti usnesení krajského soudu ze dne 30. 1. 2004, č. j. 38 Cad 23/2003-38, Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené rozhodnutí v mezích důvodů vymezených stížnostními body (§ 109 odst. 3 s. ř. s.) a shledal kasační stížnost nedůvodnou.

Podle čl. 37 odst. 2 Listiny základních práv a svobod má každý právo na právní pomoc v řízení před soudy, jinými státními orgány či orgány veřejné správy, a to od počátku řízení. Tato ústavní kautela se nepochybně vztahuje i na řízení před správními soudy. Její hlavní význam však tkví v povinnosti uvedených orgánů nebránit účastníku řízení, aby v řízení využíval právní pomoci. Základní procesní předpisy (občanský soudní řád, trestní řád, soudní řád správní) pak za určitých podmínek zakotvují i právo na ustanovení zástupce soudem [srov. čl. 6 odst. 3 písm. c) Evropské úmluvy o lidských právech].

Povinnost plynoucí státu z ústavně zaručeného práva na právní pomoc je dostatečně - i z hlediska obligatorního zastoupení pro řízení o kasační stížnosti - zabezpečena zákonem stanoveným způsobem (zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, s. ř. s.), byť by tento způsob přinášel pro žadatele o právní pomoc jisté potíže (podání žádosti, osvědčení zákonem stanovených podmínek, apod.). Je totiž věcí státu a nikoli subjektivních představ žadatele o právní pomoc, za jakých podmínek a jakým způsobem je - i nemajetným žadatelům - poskytnutí právní pomoci zabezpečeno (srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 17. 3. 1998, sp. zn. III. ÚS 296/97, in Sb. n. u. ÚS, svazek č. 10, usnesení č. 20, str. 409).

Pro ustanovení zástupce soudem stanoví soudní řád správní několik podmínek (§ 35 odst. 7 s. ř. s.): především musí být dány předpoklady pro osvobození navrhovatele od soudních poplatků. Další podmínkou je splnění předpokladu, aby ustanovení zástupce bylo třeba k ochraně práv navrhovatele.

Pro závěr, zda jsou u účastníka dány podmínky pro osvobození od soudních poplatků, jsou významná hlediska uvedená v § 36 odst. 3 s. ř. s. Dle tohoto ustanovení účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu osvobozen od soudních poplatků; dospěje-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne. Soud posuzující existenci podmínek pro osvobození od soudních poplatků se tak nejprve musí vypořádat s otázkou zjevné neúspěšnosti návrhu. V případě, že dospěje k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, nezabývá se už dále majetkovými a výdělkovými poměry účastníka, ale uzavře, že podmínky pro osvobození od soudních poplatků nejsou dány. Naopak je nepodstatné, zda jde o řízení, které je od soudních poplatků osvobozeno (§ 11 odst. 1 zákona ČNR č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích), nebo zda je od těchto poplatků účastník osvobozen ze zákona (§ 11 odst. 2 uvedeného zákona).

Výše uvedené podmínky mají kumulativní charakter, pro ustanovení zástupce tedy musí být dány všechny. V opačném případě postačí k zamítnutí žádosti neexistence byť jediné z nich.

V daném případě krajský soud zamítl žádost stěžovatelky o ustanovení zástupce z důvodu zjevné neúspěšnosti jejího návrhu – kasační stížnosti proti usnesení krajského soudu ze dne 4. 12. 2003, č. j. 38 Cad 23/2003-27. Tímto usnesením totiž krajský soud odmítl žalobu žalobkyně proti rozhodnutí žalovaného pro nepřípustnost podle § 46 odst. 1 písm. d) a § 68 písm. e) s. ř. s., a to z důvodu kompetenční výluky dle § 70 písm. f) s. ř. s. a § 104e písm. a) zákona č. 582/1991 Sb. Uvedl, že z tohoto důvodu žalobkyně zjevně nemůže být úspěšná ani s kasační stížností proti tomuto usnesení.

Nejvyšší správní soud se s tímto hodnocením krajského soudu ztotožnil. Ustanovení § 104e písm. a) zákona č. 582/1991 Sb. ze soudního přezkumu výslovně vylučuje rozhodnutí o povolení splátek pojistného a penále dle § 20a zákona č. 589/1992 Sb. Za použití logického výkladu (*argumentum a maiori ad minus*) jsou tím spíše ze soudního přezkumu vyloučena i všechna rozhodnutí o opravných prostředcích ať již řádných nebo mimořádných, podaných v těchto věcech. Protože v dané věci bylo předmětem žaloby rozhodnutí žalované o zamítnutí návrhu na obnovu řízení ve věci povolení splátek dlužného pojistného a penále ve smyslu § 20a zákona č. 589/1992 Sb., je zjevné, že kasační stížnost žalobkyně proti usnesení krajského soudu, kterým byla taková žaloba odmítnuta pro nepřípustnost, nemůže být úspěšná. Za této situace krajský soud nemohl její žádosti o ustanovení zástupce

vyhovět, neboť nesplnila jeden z předpokladů rozhodných pro posouzení této žádosti - její kasační stížnost zjevně nemůže být úspěšná.

V daném případě tedy krajský soud zamítl žádost stěžovatelky o ustanovení zástupce již s ohledem na skutečnost, že v souladu s § 36 odst. 3 s. ř. s. dospěl k závěru o zjevné neúspěšnosti její kasační stížnosti, a tedy u ní nebyly zjištěny předpoklady pro osvobození od soudních poplatků. Za této situace nebylo třeba zkoumat naplnění další podmínky, tedy potřeby k ochraně stěžovatelčích práv.

Nejvyšší správní soud tedy shledal všechny stěžovatelčiny námitky nedůvodnými. Jelikož v řízení nevyšly najevo ani žádné vady, k nimž musí kasační soud přihlížet z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 s. ř. s.), zamítl kasační stížnost jako nedůvodnou (§ 110 odst. 1 věta druhá s. ř. s.).

O náhradě nákladů řízení rozhodl soud podle § 60 odst. 1 za použití § 120 s. ř. s. Žalobkyně nemá právo na náhradu nákladů řízení, neboť ve věci neměla úspěch; žalovanému správnímu orgánu, kterému by jinak jakožto úspěšnému účastníku řízení právo na náhradu nákladu řízení příslušelo, náklady řízení nevznikly.

Žalobkyni byl pro řízení o kasační stížnosti ustanoven zástupcem advokát; v takovém případě platí hotové výdaje a odměnu za zastupování stát (§ 35 odst. 7, § 120 s. ř. s.).

Výše odměny byla stanovena podle vyhlášky č. 177/1996 Sb., advokátního tarifu, a to za jeden úkon právní služby spočívající v převzetí a přípravě právního zastoupení, a náhrady hotových výdajů, tedy ve výši 1 x 1 000 Kč a 1 x 75 Kč [§ 7, § 9 odst. 3 písm. f), § 11 odst. 1 písm. b), § 13 odst. 3 citované vyhlášky], celkem 1 075 Kč. Protože ustanovený advokát je plátcem daně z přidané hodnoty, zvyšují se náklady řízení o částku 204,30 Kč, odpovídající dani, kterou je advokát povinen z odměny za zastupování a z náhrad hotových výdajů odvést podle zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty (§ 57 odst. 2 s. ř. s.). Ustanovenému advokátovi se tedy přiznává náhrada nákladů v celkové výši 1 279,30 Kč.

Tato částka bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do šedesáti dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

P o u č e n í : Proti tomuto rozhodnutí **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 8. února 2006

JUDr. Josef Baxa
předseda senátu